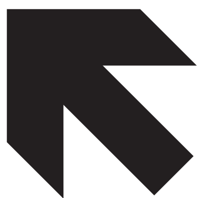
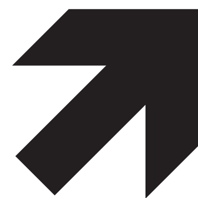
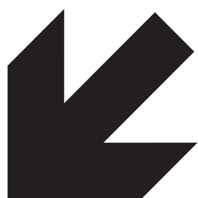

„KOOLIS” ERIRUBRIIK!

EESTI URBANISTIDE VÄLJAANNE

14
PERIFEERIAD
JUULI 2013

U14 / PERIFEERIAD

PERIFEERIAD

U14 kavadamine algas Eesti väikelinnadest, kohaliku urbanistika võimalikkusest, aga lõppes maailmalinnade diskussiooniga ja küsimusega, kus on perifeeria – on see geopoliitiline paratamatus või hoopis meeleseisund? Sündis perifeeriate number. Me ei keskendu ainult ääremaalisusele ja väikelinnadesse justkui sisse kodeeritud kasvukomplekside diganoosimisele, vaid väidame hoopis, et suured ideed võivad sündida samahästi ka Tallinnas, Tartus ja võib-olla ka Mõisakülas, mitte ainult New Yorgis või Torontos. Uues rubriigis „LINNATEOORIA TEKSTID" (taas)avaldame ja tõlgime urbanistika teooriat, seekord on lugemiseks Steven Flusty tekst maailmalinnadest. Teooria kohalikku praktikat ilmestab vestlusring urbanistika õppeprogrammi ambitsioonidest, 2013. aasta kevadel lõpetanud magistrantide linnateemalised lõputööd, Mari Luukase tekst suurlinlikkuse ihalusest ja kahanevate väikelinnade arengu-reaalsusest. Julgeme nõustuda Panu Lehtovuoriga, kes leiab, et linnadest mõtlemine on kaasaegse teadusmaailma üks tähtsamaid suundi ja sealjuures võib külaskäik Tallinnasse sütitada ka maailma linnadest mõtlevaid urbaniste, samal ajal kui mõni teine linn võib neid vandumiseni vinguma panna. Distsipliini toimunud sündmuste (Urbanistika ja Linnamaasike päevad ja *Pixelache* kaksiklinnafestival) ja diskussioonide vahel küsime taas kunsti järele linnaruumis – avame kohalike tänavakultuuride festivalide tagamaid (kes oleks võinud arvata, et Eesti tänavakunstimaastik on niivõrd sündmusterohke, kirju ja edasipüüdlik) ja kutsume kõiki kunstiakadeemia jäätmaale kesklinnas, kutsume lauale, kuid ka selgele mõistusele ning küsime, kas kunst linnaruumis võib kanda ka hoopis kahtlustäratavamaid eesmärke, näiteks Võru linna soov kaunistada paneelmajad Navitrolla piltide suurendatud koopiatega.

Tahame tänada kõiki neid, kes meiega selle U tegemisel esimest ja mitte viimast korda kaasas olid! Saluut Kaisa, Annika, Paul, Andreas ja Maria!

Keiti ja Kaija-Luisa
toimetus@linnalabor.ee

U

TOIMETUS:
Keiti Kljavin, Kaija-Luisa Kurik

TÕLKED JA KEELETOIMETUS:
Kaija-Luisa Kurik, Keiti Kljavin, Kaisa Kaer, Annika Haas, Paul Emmet, Andra Aaloe.

VEEB: *Andreas Wagner, Andra Aaloe, Maria Derloš.*

KUJUNDUS: *Andra Aaloe, Lewis McGuffie.*

KAASTÖÖD: *Steven Flusty, Gregor Taul, Mari Luukas, Annika Haas, Marika Agu, Grete Veskiväli, Eve Arpo, Andrew Gryf Paterson, Pasquale Cancellera, Ulla Männi, Epp Vahtramäe, Mart Uusjärv, Pilleriine Kamenjuk, Kerli Müürisepp.*

TÄNUD:
Kaisa Kaer, Marek Tamm, Kristian Nigul, Nele Nutt, Eneli Niinepuu, Lorna Reed, Kerli Müürisepp, Keiu Telve, Epp Vahtramäe. Lauri Täht, Kadri Vaher, Sirje Joala, Viktor Gurov, Marie Kliiman, Karmen Otu, Panu Lehtovuori, Maroš Krivy, Anna-Liisa Unt, Merle Karro-Kalberg.

linnalabor

U-d ANNAB VÄLJA MTÜ LINNALABOR: linnalabor.ee

EESTI KULTUURKAPITAL

U väljaandmist toetab Eesti Kultuurkapital

Naissaar. Ekspeditsioon loodusesse militaarrusude vahele. Foto: Paula Velez

CAMP PIXELACHE 2013: LIIKUVUS, MITMEKESISUS JA RESONANTS

ANDREW GRYF PATERSON, *kunstnik-kultuurikorraldaja, sõltumatu uurija*

Viimane, järjekorras kaheteistkümnes Helsingi *Pixelache*'i festival puistas osalised sihilikult laiali üle Soome lahe Tallinnast Helsingisse ja Helsingist Tallinnasse ning lisaks ka Tallinnast Naissaarele ning tagasi. Teabegraafikad ja plakat kombineerisid neid kolme asukohta (Helsingi, Naissaar, Tallinn) ning kodeerisid värvidega erinevaid kindlaksmääratud liikumisi "transdistsiplinaarsel kaksiklinna festivalil". See kõik on ehk kirjeldamiseks tõesti paras suutäis, kuid sama oleks ka kõigi teekonnaliste erinevate huvide, hariduslike ja praktikapõhiste taustade ning päritolude loetlemine.

Pixelache on eksperimentaalse kunsti, disaini, uurimuse ja aktivismi transdistsiplinaarne platvorm, mida on tugevasti mõjutanud *D.I.W.O.* (*Do-It-With-Others*; tee koos teistega – toim.), *P2P* (*peer-to-peer*; partnervõrk või võrdõigusvõrk – toim.), *open-source* (avatud lähtekood – toim.) ja võrgustunud kultuurid.[1] Festivali on viimastel aastatel täienendanud aastaringselt kestev teavitustegevus ja haridusprogramm[2], mida teksti autor ka koordineerib. Selle protsessi osana võtsime vastavalt paindlikkuse ja jätkusuutlikkuse küsimustele prioriteediks heanaaberlike kontaktide loomise eelpool mainitud tegevusruumis, sõprussuhete ja koostöö arendamise Soome lahe ümber lähenemisega,

1. *Vaata* Pixelache*'i kodulehte:* www.pixelache.ac

2. www.pixelache.ac/pixelversity

Resonantsi töötuba rannas. Foto: Mari Keski Korsu

Osavõtjad Monika pardal teel Naissaarele. Foto: Paula Velez

mida mina nimetan „kohaseks võrgustumiseks”. Mitmed käesoleva aasta festivali osalised on nende tegevustega seotud, sealjuures nii kohalikud kui ka Soome ja Eestisse sisserännanud, lisaks piirkondlikud osavõtjad Peterburist, Kaliningradist, Liepajast ja Minskist.

Tänu reisitoetustele ja partnerite ühisproduktsioonile saime me kutsuda Tallinnast Helsingisse umbes 20 külalist festivali esimeseks osaks ja viia üle 100 külalise, kellest umbes pooled ei olnud ei Soomest ega Eestist, festivali jätkule Helsingist Tallinnasse. Nagu oli mainitud festivali peateemas „*Facing North-Facing South*”[3] ning kutsutud avakõneleja SPIN (Spatial Intelligence Unit) ja Kristi Grišakovi ettekandes kahe linna vahel sõitva Viking Line'i laeva konverentsisaalis: liikuvus, kultuuri- ja majandusvahetus on olnud ajalooline ja tänapäevane osa Helsingi/Soome ja Tallinna/Eesti suhetes ning inimeste liikuvus nende linnastute vahel on palju keerulisem ja mitmekesisem kui kaheks rahvuseks jaotumine. See tuleneb erinevatest motivatsioonidest, kodakondsustest, rahvuskuuluvustest ja keeltest, mis on loonud ja loovad ka praegu mitmekesiseid partnerlussuhete ja ebavõrdsuse mustreid ja perspektiive.[4]

Korraldasime koostöös partneritega mitmeid kohalikke katseid, et sukelduda nendesse keerukustesse. Kõigepealt tellisime Linnalaborilt linnaretke Tallinna lahe äärde, sealhulgas Kalasadamasse, et selgitada muutuvaid hoiakuid linna ja mere piiridesse, kaasa arvatud ajalooline ja kaasaegne linnaplaneerimine ja majanduslikud küsimused. Too väga udune hommik täiendas festivali teemat, pakkudes hägust vaadet linna ja mere piiridele, eriti arvestades asjaolu, et enamik retkel osalenutest külastas Tallinnat esimest korda. Viimase minuti muudatus Naissaare praami väljumise kohas (terminal, kust paat alguses pidi väljuma, ei olnud valmis) lisas olukorrale dramaatilisust. Kaheksa kilomeetrit Eesti rannikust eemal olime jätkuvalt uduloori mässitud, seda kuni maabumiseni. Kaldal ootasid meid Naissaare sõjaväe teenistusest mahakantud veoautod, et transportida meid osa saama „laagri“ kogemusest. Saarel, mis oli varem tuntud kui Nargen (saksa keeles) või Nargö (rootsi keeles), oli kuni Teise maailmasõjani elanud rannarootsi kogukond. Saare sõjaväeline ajalugu on veel tänapäevalgi tuntav käega katsutavatel ja meeltele tabamatul kujul: sõjaväehooned, meremiinide jäänused, raskemineraalid ja ebamäärane kolmekuuline periood pärast oktoobrirevolutsiooni, kui saar kuulutati anarhosündikalistlikuks autonoomseks vabariigiks. Nõukogude perioodil sõjaväele kuuluvana suletud saarel on tänapäeval üks kõigile tuntud alaline elanik, suviti tänu paljudele külastajatele paisuv rahvaarv ja klassikalise muusika festival[5], mida veab tuntud Eesti helilooja Tõnu Kaljuste. Tagatipuks on saar Eesti looduskaitsealana ka austusväärne koht.

3. www.pixelache.ac/festival-2013/facing-north-facing-south-introduction/

4. *Peaesinejate kohta loe siit:* www.pixelache.ac/festival-2013/keynotes/

5. www.nargenfestival.ee

Naissaar. Ekspeditsioon. Foto: Anna Alekseychyk

Omari küün. Kava koostamine vildist exceliga.
Foto: Antti Ahonen

Naissaar. Omari küün. Grafodroomi esitlus.
Foto: Antti Ahonen

Me lootsime ja planeerisime, et saar on hea koht võrgustumiseks, paik, mis toetab erinevate ajalugude, inimeste ja kohtade vahelist mitmekesisust. *Pixelache*'i laagri lähenemine soosib mitte-konverentsi stiilis „vaba planeerimist”, kus esimesel päeval otsustavad osalejad ise, mida ajakavva võtta, milliseid ettekandeid ja arutelusid (töötoad otsustasime meie enne) läbi viia. Ville Hyvönen *Pixelache*'ist orgniseeris kogu logistika ja võimaluse kasutada laagri baasina Kaljuste Omari küüni ja Naissaare külalistemaja. *Pixelache*'i laagi osalejad olid segu kultuuri- ja haridusvalkonna professionaalidest, aktivistidest, üliõpilastest ja teistest vahepealsete rollidega inimestest mitmetest erinevatest riikidest ja mandritelt – Taiwanist ja Indoneesiast Eesti, Austria ja Hollandi, Suurbritannia, Ühendriikide, Colombia ja Brasiiliani. Asetasime varasemalt välja pakutud tegevuste ning kõnede nimekirja suurele kangast tahvlile, mis oli kinnitatud maja ühele seinale: ülemisel real oli toimumiskohad ja ruumid ning vasakul tulbas ajakava. Kohapeal “vilt-exceliks” ristitud tabel täitis paindlikku ja liikuvat sündmuste kalendri rolli, millele paigutatud vildist ja paberist märkmepaberiruudud lubasid osalistel märkida üles oma ürituseideed. Kahe päeva jooksul oli see kontrollpunktiks, kus sai uurida, mida inimesed soovivad teha ja millest võiks osa võtta.

Alates laupäeva pealelõunast kuni järgmise päeva hommikuni esinesid, kuulasid või osalesid *Pixelache*'i osavõtjad väga erinevatel ettevõtmistel. Transdistsiplinaarsed arutelude teemad (ettekannetega ja ettekanneteta) käsitlesid kunsti/kunstniku ning aktivismi rolli kodanikuühiskonnas, majanduses, tuumaenergeetikas, alternatiivses toidutarbimises, ühisvara või jäätmete küsimuses. Esindatud olid veel meediakunsti/disainiga seotud teemad, näiteks kohalolukultuur elektroonilises kunstis ja muusikas, samal ajal kui pööningul kogunes multidistsiplinaarne grupp, et arutada avatud riistvara strateegiaid. Mitmed Tallinna rühmitused, näiteks graafikud Grafodroomist või elektroonika-häkkerid Hobilaborist, presenteerisid oma töid rahvusvahelisele publikule. Mõlemal päeval toimusid töötoad, kus näiteks koostati loodusest leitud objektide kokku korjamise kaudu ürituste statistikat või ehitati koos päikeseenergial töötav akulaadija: esmaabivahend mobiilseadmetele. Järgmisel päikeselisel päeval toimusid hosteli terrassil arutelud 3D printeritest või anonüümsetest krüpteeritud suhtlusvahenditest või armastusest virtuaalajastul. Meie peakõneleja Mary Mellor Suurbritanniast kõneles öko-feminismist ja raha tulevikust, tekitades kuulajais mitmeid küsimusi, mis said vastuse kogu publiku ees või hiljem.

Hostel. Taavi Suisalu
"Päikeseenergia esmaabi" töötuba.
Foto: Antti Ahonen

Hostel. Peaesinaja
Mary Mellori ettekanne.
Foto: Antti Ahonen

Välihosteli terrass ja söögiruum olid kohaks, kus toimus mitmeid omavahelisi vestlusi, suheldi öö läbi, seda täiendas saunas käimine. Erinevatel aegadel liikusid erinevad ekspeditsioonigrupid randa, metsa ja militaarmaastikule, et dokumenteerida, „trükkida" ja salvestada vaateid ja helisid. Üks, kes julgustas teisi liituma, leiutas põhimõttel puu + numbrid põhineva Sudoku mängu, keset ööd toimus „alasti jooks varemeteni", samal ajal kui teine grupp inimesi proovis isetehtud satelliidijälitajaga kätte saada ESTCube-1[6] signaali. Sellised tegevusi ja ideid jagati üksteisega nagu jutte ja anekdoote, dokumenteeritut jagati ka hiljem kultuuri ja pärandihuvilistele omasel viisil sotsiaalmeedias. Lahkumisel, lõunasöögi ajal, kutsusid erinevad osalejad osalema järgmistel üritustel Horvaatias, Colombias, Brasiilias, Sloveenias ja Soomes.

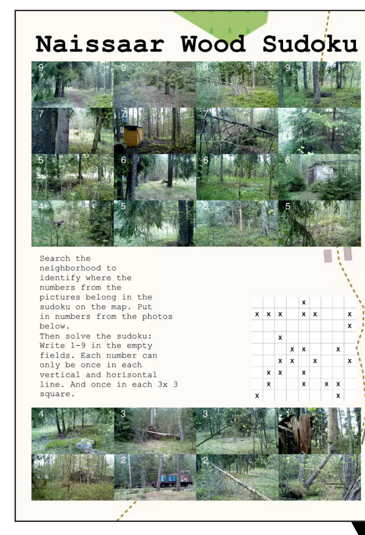
Tegime materiaalsest „vildi-excelist" nii hästi kui suutsime, elektroonilised märkmed, sealhulgas *Pixelache*'i laagri kaastöödega seotud meta-andmestiku ja ettekannete failid, lisaks kogusime hiljem tagasisidet ja dokumenteeritud meedialinke, mis jäävad viiteks tulevastele osalejatele ja internetis sirvijatele kättesaadavaks[7].

On märkimisväärne, et elektroonilise kunsti ja võrgustikukultuuri minevikuga *Pixelache*'i festivalil ei olnud ligi 24 tunni jooksul, mil me viibisime Naissaarel, ei internetti ega ka stabiilset mobiiliühendust. Paigas, kus sündis Schmidti teleskoobi leiutaja Bernhard Schmidt, polnud võimalust vaadata kaugemale kohast, kus olime, ja inimestest, kes olid meiega. Korraldajatena oligi see meil kavas, sest me lootsime, et sellised telekommunikatsioonialased piirangud võiksid hoopis luua ruumi intensiivseks ja eriilmeliseks mõttevahetuseks, kus kõik on igas mõttes isiklikult kohal. Nii said kogemuste ja teadmiste vahetamise käigus uuesti kokku vanad sõbrad ning leiti uusi kolleege ja sõpru. Nagu üks osaline John Hopkins ergutas: resonants, alternatiivsed vaated sotsiaalvõrgustikele ja tehnosotsiaalsetele süsteemidele eesmärgiga mõista, kuidas need toimivad ja kuidas rajada nende vahel jätkusuutlikku koostööl põhinevat loomepraktikat.

Teisisõnu – kestvad sõprussuhted, ambitsioonid ning nii füüsilisi kui ka virtuaalseid piire ületav koostöö. Nagu mitmed osalised festivali tagasisides mainisid, aitas just üheskoos liikumine ja reisimine – laevadega, bussidega ja jalgsi, lisaks laager ja intensiivne kohtumine Naissaarel – hoomamatult kohmetusest üle saada ja omandada ühest kohast teise liikumise. Udu ja torm, mis meid sellel nädalavahetusel ühest kohast teise saatsid, pigem aitasid kui takistasid. Ei pruukinud olla iseenesest mõistetav, millesse osalised ennast segasid, kuid lõpuks oli valdav positiivne mõju: kõikidest tänavuse *Pixelache*'i festivali päevadel kogetud kohtadest ja perioodidest hinnati kõrgeimalt Naissaarel veedetud aega. Loodame, et selline energia ja inimestevahelise mõttevahetuse kogunemine suurendab soovi jätkata piirideülest koostööd ning samuti meie sotsiaalset ja kollektiivset vastupidavust, tulemaks toime tulevikus esile kerkivate väljakutsetega nagu kodanikuühiskonna, energeetika, toidu, majanduse ja keskkonna küsimused, mis toodi välja mõnes Naissaarel toimunud arutelus, ning ka probleemidega, mida me veel ei tunne.

Lõpuüritus, Ptarmigani organiseeritud tervitus ja tagasitulekupidu Mandri-Tallinnas EKKM-i hoovis, oli rõõmustav kirss tordil. Kokkuvõttes oli festivali *Pixelache* 2013 Eesti osa kogemus, mida mitmed meie kohalikud ja rahvusvahelised külalised kunagi ei unusta.

Big Thanks!

Ekspeditsioon. Jon Pauldani puu-sudoku. Pilt: Jon Paludan

6. en.wikipedia.org/wiki/ESTCube-1

7. pixelache.muistio.tieke.fi/camp-2013

Tallinn. Lõpupidu EKKMis. Foto: Antti Ahonen

ANDREW GRYF PATERSON ON ŠOTI KUNSTNIK-ORGANISAATOR, KULTUURIPRODUTSENT JA SÕLTUMATU UURIJA, KES ELAB HELSINGIS. TEMA TÖÖDE ÜHISKONDLIK ORIENTATSIOON HÕLMAB MEEDIA, VÕRGUSTIKU, KESKKONNAKUNSTI JA AKTIVISMI ALASID. ALATES 2011. AASTAST ON TA PIXELACHE'I TEAVITUSPROGRAMMI JA HARIDUSTÖÖ KOORDINAATOR JA OLI KA PIXELACHE'I NAISSAARE LAAGRI LÄBIVIIJA.